

moto niet onbekend. Hij vertrouwde evenwel dat zij door het element van de verrassing geneutraliseerd zouden worden. Wie waagt, die wint.

In september gaf Yamamoto opdracht, te beginnen met de speciale training voor de aanval op Pearl Harbor. Op een onbewoond eiland bij Japan werd in miniatuur een dummy gebouwd van de installaties van de Amerikaanse basis; de piloten van de bombardementstoestellen konden daar nauwkeurig zien hoe het gebied dat zij moesten aanvallen, er uit zag. In de torpedo's van zijn onderzeeërs had Yamamoto volledig vertrouwen, die van zijn vliegtuigen werden nog geperfectioneerd toen bij oefeningen bleek dat zij de neiging hadden om bij het afleggen van hun baan telkens even boven water te komen.

★

Generaal Tojo en de zijnen waren er niet op uit, *coûte que coûte* in een oorlog met de Verenigde Staten te belanden. De internationale situatie werd er immers voor Japan niet gunstiger op. Naarmate de herfst vorderde, werd het steeds onwaarschijnlijker dat Hitler de Sowjet-Unie op korte termijn zou kunnen bedwingen. Met elke maand die verstreek, kwam Japans bondgenoot Duitsland dus zwakker te staan en Duitslands tegenstander Engeland sterker. Dat bleek ook uit de Engelse maatregelen want in de periode waarin het Britse *War Cabinet* nog verwachtte dat Auchinleck op Rommel een beslissende overwinning zou behalen, had het besloten, de Britse vlooteenheden in Singapore belangrijk te versterken. Dat feit was publiek gemaakt, de bijzonderheden waren geheim gehouden: op 11 november kreeg het slagschip '*Prince of Wales*' dat op weg was naar Kaapstad (met de bedoeling om daar door Japanners waargenomen te worden; men nam aan dat dit Tokio te denken zou geven), de order om Kaapstad dat het al dicht genaderd was, te mijden en om samen met de slagkruiser '*Repulse*', die zich in de Indische Oceaan bevond, onmiddellijk koers te zetten naar Singapore.

Droeg de Engelse waarschuwing tot Tojo's aarzelingen bij? Misschien. Hij had de besprekingen met de Amerikaanse regering in elk geval niet afgebroken. Met grote moeite won hij begin november een voldoende mate van steun voor het denkbeeld, een laatste poging tot het bereiken van een accordé te ondernemen. De Japanse ambassadeur in Washington, admiraal Nomoera, kreeg een speciale afgezant, de ervaren diplomaat Koeroesoe, toegevoegd; samen moesten zij trachten, voor nieuwe voorstellen de instemming te verwerven eerst van Amerika's minister van buitenlandse zaken,